

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی تهران

معاونت آموزشی

مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی

واحد برنامه‌ریزی آموزشی

چارچوب طراحی «طرح دوره»

اطلاعات درس:

گروه آموزشی ارایه دهنده درس: اخلاق پزشکی

عنوان درس: مبانی روش تحقیق در علوم انسانی (اخلاق پزشکی)

کد درس:

نوع و تعداد واحد^۱: ۲ واحد نظری

نام مسؤل درس: دکتر مجتبی پارسا

مدرس / مدرسان: در جدول ذیل ذکر شده اند

پیش‌نیاز / هم‌زمان: ندارد

رشته و مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد اخلاق پزشکی

اطلاعات مسؤل درس:

رتبه علمی: استادیار

رشته تخصصی: اخلاق پزشکی

محل کار: دانشکده پزشکی

تلفن تماس:

نشانی پست الکترونیک:

^۱ مشتمل بر: نظری، عملی و یا نظری- عملی به تفکیک تعداد واحدهای مصوب. (مثال: ۲ واحد نظری، ۱ واحد عملی)

شماره تلفن	ایمیل	مدرسین به ترتیب حروف الفبا:
۰۲۱۶۱۰۵۴۴۱۶	bahramnezhad.f@gmail.com	خانم دکتر فاطمه بهرام نژاد
	aliparsa@tums.ac.ir	آقای دکتر علیرضا پارساپور
۰۹۱۲۵۱۶۰۸۹۷	hamidpeyravi@yahoo.com	آقای دکتر حمید پیروی
	m_khajeh@ymail.com	خانم دکتر محبوبه خواجه
۰۲۱۶۱۰۵۴۴۰۹	nahid.nayeri@gmail.com	دکتر ناهید دهقان نیری
	a.raiesifar@gmail.com	خانم دکتر افسانه رئیسی فر
	mshafiees@sina.tums.ac.ir	آقای دکتر مهدی شفیعی
	tahminesalehi@gmail.com	خانم دکتر تهمینه صالحی
	moadab.n@gmail.com	خانم دکتر نسیم هاتفی مودب
	parvanehvasli@yahoo.com	خانم دکتر پروانه وصلی
۰۹۱۳۳۱۰۸۸۷۸	yazdnik@yahoo.com	آقای دکتر احمدرضا یزدان نیک

توصیف کلی درس (انتظار می‌رود مسؤول درس ضمن ارائه توضیحاتی کلی، بخش‌های مختلف محتوایی درس را در قالب یک یا دو بند، توصیف کند):

این درس به منظور آشنایی و کسب دانش و مهارت دانشجویان با فلسفه و اصول روش‌شناسی تحقیقات کیفی طراحی شده است.

با توجه به رشد و توسعه روزافزون علوم سلامت و لزوم ارتقای سلامت جامعه، شناخت بنیادین افراد، گروه‌ها، مردم و تجارب و فرهنگ آنها ضروری می‌نماید. این مهم به واسطه پژوهش‌های بنیادی، مستمر و کاربردی امکان‌پذیر می‌شود، لذا ضروری است دانشجویان اخلاق پزشکی به عنوان یک رشته علمی و حرفه سلامت‌محور بر شناخت الگوها و رویکردهای پژوهش مشارکت فعال داشته باشند و با تحقیقات اخلاق محور گامی موثر در اعتلای همه حرفه‌های سلامت داشته باشند. لذا یکی از ویژگی‌های مهم دوره تحصیلات تکمیلی، رویکرد پژوهشی و برخورد نقادانه با مطالب و موضوعات علمی تعریف شده است. از آنجایی که کل‌نگری در سیستم سلامت مستلزم

رویکردهایی علاوه بر تحقیقات کمی است این درس در راستای آماده سازی دانشجویان رشته اخلاق پزشکی برای انجام پروژه تحقیقاتی با رویکرد کیفی در علوم انسانی ارائه می شود. هدف اصلی در این درس آشنایی دانشجویان با اصول و مبانی پژوهش های کیفی و کاربرد آن در اخلاق پزشکی است. لذا مباحث این درس با توجه به این دیدگاه و با بهره گیری از اساتید در این زمینه ارائه خواهند شد.

اهداف کلی / محورهای توان مندی: شناخت پژوهش های کیفی و نقد آن

اهداف اختصاصی / زیرمحورهای هر توان مندی:

پس از پایان این درس انتظار می رود که فراگیر:

۱. اهمیت، فلسفه و دیدگاه پژوهش های کیفی را بدانند و آن را با فلسفه مطالعات کمی مقایسه کنند.
۲. پژوهش های کیفی را از نقطه نظر فلسفی با هم مقایسه کنند.
۳. اصول و مبانی تحقیقات کیفی تحلیل محتوا، تحلیل تماتیک، فنومنولوژی، گراند تئوری، اقدام پژوهی، تحلیل گفتمان، اتنوگرافی، ابزارسازی و تحقیق تاریخی را بشناسند.
۴. با انواع رویکردهای تحلیلی در طرح های مختلف مطالعات کیفی آشنا شوند.
۵. ابزارهای معرفی شده جهت نقد تحقیقات کیفی را بشناسند و طریق استفاده از آنها را با توجه به مهارت کسب شده بدانند.
۶. قادر به نگارش پروپوزال علمی در تحقیق کیفی باشند.
۷. به اصول مقاله نویسی در تحقیقات کیفی آشنا شوند.

رویکرد آموزشی!:

□ ترکیبی^۳

□ حضوری

□ مجازی^۲

روش های یاددهی - یادگیری با عنایت به رویکرد آموزشی انتخاب شده:

1. Educational Approach

2. Virtual Approach

3. Blended Approach: Blended learning is an approach to education that combines online educational materials and opportunities for interaction online with traditional place-based classroom methods.

رویکرد مجازی

- کلاس وارونه
- یادگیری مبتنی بر بازی دیجیتال
- یادگیری مبتنی بر محتوای الکترونیکی تعاملی
- یادگیری مبتنی بر حل مسئله (PBL)
- یادگیری اکتشافی هدایت شده
- یادگیری مبتنی بر سناریوی متنی
- یادگیری مبتنی بر مباحثه در فروم

سایر موارد (لطفاً نام ببرید) سخنرانی و بحث

رویکرد حضوری

- سخنرانی تعاملی (پرسش و پاسخ، کوئیز، بحث گروهی و ...)
- بحث در گروههای کوچک
- ایفای نقش
- یادگیری اکتشافی هدایت شده
- یادگیری مبتنی بر تیم (TBL)
- یادگیری مبتنی بر حل مسئله (PBL)
- یادگیری مبتنی بر سناریو
- استفاده از دانشجویان در تدریس (تدریس توسط همتایان)
- یادگیری مبتنی بر بازی

سایر موارد (لطفاً نام ببرید) -----

رویکرد ترکیبی

ترکیبی از روش‌های زیرمجموعه رویکردهای آموزشی مجازی و حضوری، به کار می‌رود.

لطفاً نام ببرید

تقویم درس:

جلسه	تاریخ	عنوان مبحث	روش تدریس	نام مدرس / مدرسان
۱	02/2/4	معرفی؛ طرح درس؛		کلیه اساتید و دانشجویان
		مرور کلی بر فلسفه و ویژگی های تحقیق کیفی	بحث و سخنرانی	دکتر نیروی
۲	02/2/11	تحلیل محتوا	-	خانم دکتر بهرام‌نژاد
۳	02/2/18	فنونولوژی	-	آقای دکتر پیروی
۴	02/2/25	فنونولوژی	-	آقای دکتر پیروی

جلسه	تاریخ	عنوان مبحث	روش تدریس	نام مدرس / مدرسان
۵	02/3/1	گراند تئوری	-	خانم دکتر هاتفی مودب
۶	02/3/8	گراند تئوری	-	خانم دکتر هاتفی مودب
۷	02/3/15	تعطیل	-	--
۸	02/3/22	اقدام پژوهی	-	خانم دکتر صالحی
۹	۰۲/۳/۲۹	تحلیل گفتمان و مدل های آن	-	آقای دکتر یزدان نیک
۱۰	۰۲/۴/۵	انتوگرافی	-	خانم دکتر وصلی
۱۱	۰۲/۴/۱۲	ابزارسازی - اکتشافی و تاییدی	-	خانم دکتر خواجه/آقای دکتر پارساپور
۱۲	۰۲/۴/۱۹	روش شناسی مطالعات تاریخی	-	خانم دکتر رئیسی فر
۱۳	۰۲/۴/۲۶	جمع آوری داده (مصاحبه، مشاهده و گروه متمرکز)	-	دکتر نیری
۱۴		مصاحبه در اختلالات شناختی	-	آقای دکتر شفیعی
۱۵	۰۲/۵/۲	تحقیق ترکیبی	-	خانم دکتر بهرام نژاد
۱۶	۰۲/۵/۹	نگارش مقاله علوم انسانی و کیفی	-	دکتر نیری
۱۷	۰۲/۵/۱۶	جمع بندی و رفع اشکالات	-	اساتید

وظایف و انتظارات از دانشجوی:

منظور وظایف عمومی دانشجوی در طول دوره است (وظایف و انتظاراتی نظیر حضور منظم در کلاس درس، انجام تکالیف در موعد مقرر، مطالعه منابع معرفی شده و مشارکت فعال در برنامه های کلاس^۱)

انشجویان با رعایت اصول دانشجوی محور از طریق مشارکت فعال در مباحث با مطالعه قبلی، ارائه تکالیف محوله (کتبی) و نقد و نوآوری در این درس مورد ارزشیابی قرار می گیرند.

روش ارزیابی دانشجو:

- ذکر نوع ارزیابی (تکوینی/تراکمی):^۲

۱. این وظایف مصادیقی از وظایف عمومی هستند و می توانند در همه انواع دوره های آموزشی اعم از حضوری و مجازی، لحاظ گردند.

۲. در رویکرد آموزشی مجازی، سهم ارزیابی تکوینی بیش از سهم ارزیابی تراکمی باشد.

✓ **ارزیابی تکوینی (سازنده):**^۲ ارزیابی دانشجو در طول دوره آموزشی با ذکر فعالیت هایی که دانشجو به طور مستقل یا با راهنمایی استاد انجام می دهد. این نوع ارزیابی می تواند صرفا با هدف ارایه بازخورد اصلاحی و رفع نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت دانشجو صورت پذیرفته و یا با اختصاص

- ذکر روش ارزیابی دانشجو:
- ذکر سهم ارزشیابی هر روش در نمره نهایی دانشجو:
- حضور فعال در کلاس (۱۰٪)
- انتخاب یکی از رویکردهای کیفی توسط هر دو دانشجو با هم و ارائه در ابعاد کوچک تحت نظر استاد مربوطه (۵۰٪)
- امتحان پایان ترم (۴۰٪)

منابع:

منابع شامل کتاب‌های درسی، نشریه‌های تخصصی، مقاله‌ها و نشانی وبسایت‌های مرتبط می‌باشد.

الف) کتب:

ب) مقالات:

ج) محتوای الکترونیکی:

د) منابع برای مطالعه بیشتر:

- BIRKS, M. & MILLS, J. ۲۰۱۵. *Grounded theory: A practical guide*, Sage.
- BURNS, N. & GROVE, S. K. ۲۰۱۰. *Understanding nursing research-eBook: Building an evidence-based practice*, Elsevier Health Sciences.

سهمی از ارزیابی به آن، در نمره دانشجو تأثیرگذار باشد و یا به منظور تحقق هر دو هدف، از آن استفاده شود. نظیر: انجام پروژه‌های مختلف،

آزمون‌های تشخیصی ادواری، آزمون میان ترم مانند کاربرگ‌های کلاسی و آزمونک (کوئیز) های کلاسی

✓ ارزیابی تراکمی (پایانی): ارزیابی دانشجو در پایان دوره است که برای مثال می‌تواند شامل موارد زیر باشد:

آزمون‌های کتبی، شفاهی و یا عملی با ذکر انواع آزمون‌ها برای مثال آزمون‌های کتبی شامل آزمون‌های کتبی بسته پاسخ اعم از «چندگزینه‌ای»،

«چورکردنی گسترده»، «درست- نادرست» و آزمون‌های کتبی باز پاسخ اعم از تشریحی و کوتاه پاسخ، آزمون‌های استدلالی نظیر آزمون ویژگی‌های

کلیدی، سناریونویسی با ساختن فرضیه و آزمون‌های عملی که برای مثال می‌تواند شامل انواع آزمون‌های ساختارمند عینی نظیر OSCE^۲.

OSLE^۲ و ... و یا ارزیابی مبتنی بر محل کار^۲ با استفاده از ابزارهایی نظیر DOPS^۲، لاگ‌بوک^۲، کارپوشه (پورت فولیو)^۲، ارزیابی ۳۶۰ درجه^۲ و

باشد.

- CHARMAZ, K. ۲۰۰۶. *Constructing grounded theory: A practical guide through qualitative analysis*, sage.
- CHIH-PEI, H. & CHANG, Y.-Y. ۲۰۱۷. John W. Creswell, research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches. *Journal of Social and Administrative Sciences*, ۴, .۲۰۵-۲۰۷
- CORBIN, J. Anselm Strauss, eds. ۲۰۱۵. *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.
- FETTERMAN, D. M. ۲۰۱۹. *Ethnography: Step-by-step*, Sage publications.
- FLICK, U. ۲۰۱۳. *The SAGE handbook of qualitative data analysis*, Sage.
- FLICK, U. ۲۰۱۷. *The Sage handbook of qualitative data collection*, Sage.
- GRANEHEIM, U. H. & LUNDMAN, B. ۲۰۰۴. Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse education today*, ۲۴, .۱۰۵-۱۱۲
- GRBICH, C. ۲۰۱۲. *Qualitative data analysis: An introduction*, sage.
- HSIEH, H.-F. & SHANNON, S. E. ۲۰۰۵. Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative health research*, ۱۵, .۱۲۷۷-۱۲۸۸
- HOLLOWAY, I. & GALVIN, K. 2016. *Qualitative research in nursing and healthcare*, John Wiley & Sons.
- KRIPPENDORFF, K. .۲۰۰۹ *The content analysis reader*, Sage.
- KRIPPENDORFF, K. ۲۰۱۸. *Content analysis: An introduction to its methodology*, Sage publications.
- LADNER, S. ۲۰۱۴. *Practical ethnography: A guide to doing ethnography in the private sector*, Left Coast Press.
- MARTIN, V. B. & GYNNILD, A. ۲۰۱۱. *Grounded theory: The philosophy, method, and work of Barney Glaser*, Universal-Publishers.
- MURCHISON, J. ۲۰۱۰. *Ethnography essentials: Designing, conducting, and presenting your research*, John Wiley & Sons.
- NEUENDORF, K. *The content analysis guidebook* sage publications, Inc. Library of Congress. CA: United States, .۲۰۰۲
- OLSON, K. ۲۰۱۶. *Essentials of qualitative interviewing*, Routledge.
- SCHREIER, M. ۲۰۱۲. *Qualitative content analysis in practice*, Sage publications.
- SPEZIALE, H. S., STREUBERT, H. J. & CARPENTER, D. R. 2011. *Qualitative research in nursing: Advancing the humanistic imperative*, Lippincott Williams & Wilkins.

- TASHAKKORI, A., JOHNSON, R. B. & TEDDLIE, C. ۲۰۲۰. *Foundations of mixed methods research: Integrating quantitative and qualitative approaches in the social and behavioral sciences*, Sage publications.
- TOLLEY, E. E., ULIN, P. R., MACK, N., ROBINSON, E. T. & SUCCOP, S. M. ۲۰۱۶. *Qualitative methods in public health: a field guide for applied research*, John Wiley & Sons.
- WERTZ, F. J. ۲۰۱۱. *Five ways of doing qualitative analysis: Phenomenological psychology, grounded theory, discourse analysis, narrative research, and intuitive inquiry*, Guilford Press.

- کوربین، ج ام. اشتراوس ال. اصول تحقیق کیفی: شیوه ها و رویه های توسعه گراند تئوری ، ترجمه : مریم اسماعیلی، زهرا طیبی، خاطره سیلانی و فاطمه بهرام نژاد . تهران: اندیشه رفیع ۱۴۰۰
- کوربین، ج ام. اشتراوس ال. اصول تحقیق کیفی: شیوه ها و رویه های توسعه گراند تئوری ، ترجمه : ناهید دهقان نیری، علی فخرموحدی، مریم اسماعیلی ، تابنده صادقی ، زهرا طیبی . تهران: اندیشه رفیع ۱۳۹۲
- پولیت اف. بک سی تی. اصول تحقیق پرستاری: ارزیابی شواهد برای حرفه ی پرستاری، ترجمه ناهید دهقان نیری. تهران: انتشارات اندیشه رفیع ۱۴۰۰
- اشتراوس، آنسلم . کوربین، جولیت. اصول روش تحقیق کیفی: نظریه مبنایی، رویه ها و شیوه ها، ترجمه بیوک محمدی. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی آبان، .
- عابدی، ح ع. راهنمای عملی پژوهش کیفی . تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی ۱۳۹۳.
- بازرگان هرندی، ع. مقدمه ای بر روش های تحقیق کیفی و آمیخته: رویکردهای متداول در علوم رفتاری . تهران: نشر دیدار ۱۳۹۳.
- سرمد، ز. بازرگان، ع. حجازی ، ا. روش های تحقیق در علوم رفتاری. تهران: نشر آگه ۱۳۹۳.
- راس من، گ . مارشال، ک . اعرابی، م. روش تحقیق کیفی. ترجمه: علی پارساییان . دفتر پژوهشهای فرهنگی ۱۳۹۰.
- پرویزی، س. ادیب حاج باقری، م. صلصالی، م. اصول و روشهای پژوهش کیفی. تهران: نشر بشری ۱۳۹۴.